

V c  
2466





h. 27

I

I

S

M

L

L





h. 27, 13.

13

I, 2



LAUDATIO FUNEBRIS  
ILLUSTRISSIMI CELSISSIMI

*que Principis ac Domini,*

DN. AUGUSTI,

SAXONIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ,  
MONTIUM DUCIS: LANDGRA-

vii Thuringiæ: Marchionis Misniæ: Præsulatus

Naumburgensis Administratoris Postulati: Comi-

tis de Marca & Ravensberg: Domini

in Ravenstein, &c.

*Die 26. Decembris qui STEPHANO Protomartyri  
Novi Testamenti sacer est, DRESDÆ pie defuncti:*

*anno 1615.*

*Scripta, & recitata in templo Arcis:*

*Cùm Celsitudini ipsius ab Ordinibus Reipub. literariæ  
in justissimo lucis parentaretur:*

*die 6. Febr. anni 1616.*

A

LEONHARTO HUTTERO,

S. Theologiæ Doctore & Professore Publ.

Collegii Theologici Seniore.

VVITEBERGÆ,

Excusa typis Johannis Richteri, Impensis Pauli  
Helvvigii Bibliop. ANNO M. DC. XVI.







Serenissimo Potentissimo-  
que Principi ac Domino,

Dn. JOHANNI GEORGIO,  
SAXONIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ, MON-  
tium Duci : S. Rom. Imperii Archi-Marschallo  
& Electori : Landgravio Thuringiæ : Marchioni  
Misniæ : Burggravio Magdeburgensi : Co-  
miti de Marca & Ravensberg : Do-  
mini in Ravenstein, &c.

Domino suo Clementissimo:

IN

*Subjectissima συμπαιδείας testimonium:  
Illustrissimi luctus mitigationem:  
Efficacissima Consolationis votum.*



Chrenologiam hanc

Humilimo Studio  
dicat & offert

LEONHARTUS HUTTERUS D.





ORATIO  
DE AUGUSTO DU-

CE SAXONIÆ, JULIÆ, CLIVIÆ,  
Montium, &c. ipso festo Proto-martyris STE-  
PHANI, anni M. DC. XV. Dresdæ beatissimè  
quidem, sed non sine insigni mœrore o-  
mnium Provincialium, fatis  
functo.



UDITE me omnes, qui propè  
estis, & qui longè: Audite me, qui ti-  
metis DEUM, & Ecclesiæ ac Reipubli-  
cæ fato miserando cõturbamini: Vos,  
inquam appello, qui tremenda DEI  
judicia perhorrescitis: qui impenden-  
tium malorum sensu tangimini: qui super contritione  
Josephi verè ingemiscitis. Audite verba oris mei, & an-  
ex justo dolore procedant, judicate. Libet Auditores  
ijsdem vos, in publico hoc luctu, & dolore acerbissimo  
compellare verbis, quibus B. Ambrosius, in re non pla-  
nè dissimili, suum olim Auditorium evocare & excita-  
re voluit. Vocamur & nos hodiè, & evocamur proh  
dolor, ad exequias luctuosissimas Illustrissimi Principis  
jamq; beatissimi AUGUSTI, Ducis Saxonie, Juliæ, Cli-  
viæ, Montium: Landgravii Thuringiæ: Marchionis  
Misnæ:



Misniæ : Præfulatus Numburgensis Administrato-  
Postulati : Comitis de Marca & Ravensberg: Domini  
in Ravenstein, &c. Domini nostri, eheu quondam Cle-  
mentissimi. Jam, si, quantam doloris tristitiæq; obi-  
tus hîc præmaturus bonis omnibus attulit: tantum mi-  
hi quoque, publicâ autoritate constituto luctus huius  
præconi, & ingenii tenuitas, & luctus domesticus, animi  
ac roboris concessisset: fortè ea ad vos verba jam face-  
rem, quæ mœrorem publicum efficaci consolatione le-  
niendi mitigandiq; vim in sese aliquam haberent. Ego  
verò quàm imparatus, & omni penè animi vigore de-  
stitutus, in publicum jam prodeam, optimè mihi sum  
conscijs. Sed dicendum tamen, & dicendum quidem  
de vita & obitu Principis Saxonix. Unde verò incipi-  
am? quod primum, quod ultimum dicam? Bona com-  
memorem, quæ perdidimus? an mala defleam, in quæ  
incidimus? Erat inclyta domus Electoralis Saxonica,  
triplici fundata stirpe: erat Ecclesia triplici munita scu-  
to: erat Respublica triplici roborata præsidio: Ruta Sa-  
xonica Electoralis tergemino virebat & florebat expan-  
sa germine: Sed talis erat. Erat, quoties dico, toties in-  
gemiscite: quia non amplius est, quod erat.

*Christia-  
nus II. E-  
lector Sax.  
obiit, die  
23. Junii,  
An. 1611.*

*Pf. 79, 5.*

Vix quadriennium cum semestri abiit, ex quo in-  
clytus Elector Saxonix CHRISTIANUS II. augustissi-  
mæ recordationis Princeps, splendidissimæ huius trigæ  
fulcrum ac fundamentum primarium, in vivis esse de-  
siit. Nondum cicatricem vulnus istud obduxit: & ecce,  
ô fatum miserandum. abripitur etiam AUGUSTUS:  
sic ad unitatem solitariam, opinione citiùs redactâ tri-  
plici illâ Electoratus Saxonici coronâ. Quis non excla-  
met? *O DOMINE usque quò? Siccine irasceris in ater-  
num,*



*num, & velut ignis absumet gloriam capitis nostri furor tuus? Siccine in luctu & squalore anni isti nobis exigendi erunt?*  
Quid quaeso, Auditores, quid animi jam esse putatis Serenissimo Electori Saxoniae, JOHANNI GEORGIO, Domino nostro clementissimo, qui fratri jam alteri quoque, ipse unus adhuc, & ô utinam, longum superstes funus parare necesse habet? Quos singultus, quos gemitus, quæ suspiria ipsum jam trahere existimatis? Quas curas, quas cogitationes, quos affectus ipsum tacito sub pectore volvere arbitramini? Equidem videor jam mihi ante oculos videre ipsum habitu pullato indutum, squalore lachrymisq; madentem, Fratris utriusque CHRISTIANI & AUGUSTI fata deplorantem, utrumque subinde lachrymabili voce ingeminantem, graves animo affectus, & nescio quæ tristia omina atque præfagia concipientem: Videor mihi jam audire Illustrissimæ Principis utriusque, Matris SOPHIÆ, & viduæ ELISABETHÆ, gemitus & ejulatus tristissimos: Aulicorum singultus: Consiliariorum suspiria: Provincialium denique omnium planctum luctumq; lamentabilem.

Et nos, nos inquam, AUGUSTE princeps beatissime, mortem tuam non defleremus? Sortem tristem & acerbam Electoralis Domus Saxoniae non deploraremus? eventuras calamitates non animo expendere mus? Absit à nobis, absit procul ferina hæc barbaries, & Stupor plusquam Scythicus. Proinde quin lugeatis, non prohibeo Auditores: sub illâ tamen conditione, ut non optimi Principis sortem defleatis, quæ est beatissima: sed partim, quid malorum DEUS per iteratum hoc luctuosissimum fatum minetur, etiam atque etiam consideretis:



deretis: partim verò tantarum ruinarum verè fatalium  
causam primam ac principem, admissorum nimirum  
scelerum & flagitiorum atrocitatem, seriò detestemi-  
ni. Equidem, ut animi mei sensa plenius aperiam,  
tempore longè alienissimo, in has nos calamitates inci-  
dere, omninò statuo. Quò enim cunque oculorum,  
nostrorum aciem convertimus, omnia periculis, bel-  
lis, dissidiis, odiis, inimicitiis, seditionibus apparent  
plenissima.

Xerxes Rex ille Persarum potentissimus, qui sub-  
vertit montes, maria compefcuit, hostibus terrori fuit,  
cùm de sublimi loco infinitam hominum multitudi-  
nem, & penè innumerabilem aliquando conspicius ef-  
set, in lachrymas profundissimas erupisse legitur, eò quòd  
centum annis elapsis, nullus istorum omniù, quos jam  
videntes cerneret, superstes esset futurus. Digna quidem  
hæc erat lachrymis materia, quippe miserabilè vitæ hu-  
manæ conditionem ac vanitatem ob oculos cõstituens.  
Verùm si hodie talem possemus conscendere speculam,  
ex qua universum terrarù orbem, vel Europam saltem,  
sub nostris quasi pedibus intueri, & horrendas imperio-  
rum, regnorum, principatum, Rerum publicarum, fa-  
miliarum, imò singularù fermè domuum cõcussiones,  
mutationes, everfiones, ruinas cominùs cõtemplari li-  
ceret: quid mirum, si toti in lachrymas & suspiria resol-  
veremur? Videres totius orbis tumultus, gentes gentib.,  
regna regnis collisa: Videres ex Oriente, Turcas, Tarta-  
ros, barbarosq; alios, jam suos acynaces in nostram cer-  
vicem animamq; exacuere. Videres ex occasu, Anti-  
christi Romani, Filii perditionis fulmina, bullas, tabulas  
sanguine scriptas, & in excidiù universę fidei Lutherane,  
cruore



cruore quasi nostro obsignatas: & jam jam Hispano, Gal-  
 lo, & nescio quibus confœderatis aliis, executioni tra-  
 dendas, per sanctos illos, si Diis placet, legatos à latere fi-  
 delissimè insinuatas & cōmēdatas. Videres ex Meridie,  
 Episcopalis & rasæ catervæ Pontificiæ rabiem, furorem,  
 insaniam, & nescio quam Ligam, quâ adversum nos, nos  
 inquam & Principes nostros, cruento furiarū œstro per-  
 citi sæviūt & æstuant. Videres sanguinaria cōsilia, oscula  
 proditoria, artes, fraudes, dolos, insidias, machinationes  
 conspirationes, quibus hoc unum Antichristi satellites  
 pensi habent, hoc unum agunt, hoc unum effectū cupi-  
 unt, ut bello, cædibus, flamma, ferro, & quo fieri possit  
 crudelitatis genere, nos singulos & universos, jugo Pon-  
 tificio denuò submittant: vel saltem possessionibus, pri-  
 vilegiis, dignitatibus, eminentiis, bonis, salute denique  
 universâ exuant & excutiant. Videres ex Septentrione  
 bellorum civilium incendia, fœderum antiquissimorū  
 nefandas dissolutiones: novasq; nuptias planè omino-  
 sas, imò πανολεθείαν Patriæ nostræ, totiusq; Romani Im-  
 perii unicè spirantes. Videres quorundam solennes cum  
 Turca, juratissimo illo hoste, collusiones: Vatiniana o-  
 dia in Principes Germanos Lutheranae Religioni addi-  
 ctos; varia acta & actitata, ipsum Imperii Romani sce-  
 ptrum Caputq; nefariè vellicantia. Quid dicam Audi-  
 tores? In medio nostri videmus, augustissimum illud  
 Romani Imperii Corpus, rimas agere, fatiscere, benè  
 constituta omnia in pejus ruere, ac retrò sublapsa refer-  
 ri: & proh dolor, ipsos Imperii ordines in propria sævire  
 viscera: aliis à Cæsare planè alienatis: aliis inter se  
 minimè cohærentibus: ita ut nisi DEUS ἀπὸ μηχανῆς  
 excitet Josuam quendam, divino Spiritu afflatum,  
 qui



ORATIO DE AUGUSTO

qui consilio, viribus, atque autoritate instructus, in eam potissimum curam incumbat, ut odiis atque simultatibus mutuis sublatis, vitiis quæ irreperunt omnibus legitime correctis, pax & consensus in Imperio publica rursus coalescat, horrenda tandem vastitas & dissipatio totius Imperii Romani certo sit eventura: Breviter,

*Non mihi si centum lingue sint, oraq; centum  
Infandos Patriæ valeam memorare dolores.*

Hoc, hoc est, Auditores, quod AUGUSTI Principis beatissimi, obitus, certè (si humano standum sit calculo) præmaturus, nobis lugendum deplorandumq; ob oculos constituit. Neque enim fortuito, aut communi sorte: sed singulari fato Heroes & Principes ante annos è vivis abripi, non ratio tantùm, & experientia Stultorum magistra dictat: Sed & Scriptura ipsa inculcat. Nam licet eadem lege & conditione, quâ cæteri homines, ipsi quoque nascantur, ut Naturæ debito mortis Stipendium persolvere necesse habeant: miranda tamen DEI providentia per Principum ac Heroum obitus subitaneos, haud rarò singularem, suæ erga subditorum peccata justissimæ Nemesis & vindictæ exercendæ materiam capeffere solet. Quod ipsum, ut hoc etiam casu luctuosissimo, metuamus magis quàm experiamur: faxit idem ille Deus, qui, ut cum Bernhardo loquar, *non solum Magnificus est in justitia, Mirificus in potentia: sed & Munificus in gratia & misericordia:* quam ut tum vitæ seriâ emendatione, tum precum ardore nobis conciliemus, pium justumq; fuerit.

Quid est autem, quod his, quæ modò à me sunt dicta, adjiciam amplius? Nihil equidem video restare aliud,

liud,



liud, quàm ut beatissimo nostro Principi Justa solennia persolvamus, & quæ vita, quæ virtus, quæ pietas & Religio, memoriam ipsius illustrem, & immortalem reddere possit, paucis ostendamus: & tandem beatissimis ipsius manibus piè applaudamus.

Quod dum ex voto Academiae, sed breviter expediam, benignas, attentas & benevolas aures, Auditores omnium Ordinum ac Dignitatum splendidissimi, mihi præbeatis, Orationisq; maciem & squalorem gemino meo luctui, privato & publico, tribuatis, qua par est reverentiâ diligentiaq; rogo.

INITIO autem Natalium AUGUSTI nostri splendorem fortè requiritis Auditores? Hic verò à *Witkindeæ*, hoc est, Regiæ stirpis majestate ortus sui celebritatem sortitus est: Majorum etiam res gestas; Electoralis Saxonicae familiae axiomata sive ornamenta cognoscere desideratis! Istorum verò omnium tanta est vis & copia, dignitas & præstantia, ut neque mei sit ingenii, neque dicendi facultatis, ut vel omnia oratione complecti vel præcipua saltem non dico exornare aut illustrare, sed enarrare tantum atque commemorare possim. Utinam ea saltem divinae beneficentiæ munera, quæ Religionis & Academiae nostræ sunt propria, quæq; in domo ac familia Electorali Saxonica, & magnifici semper, & veneratus sum humiliter, per adulationis invidiam, paucis prædicare liceat?

Quis autem justis unquam elogiis assequi valeat Electoris Saxonis FRIDERICI illius III. SAPIENTIS pariter ac FELICIS, insignem pro Religione zelum, quo efflorescentem, vel relucescentem potius Evangelii doctrinam, ad extremum usque vitæ Spiritum est pro-

B

secutus.



Anno C.  
1502. die  
18. Octob.  
feriâ 3.

secutus. Etsi enim motis jam de Religione Controversiis; ipse natus grandis, pacis & tranquillitatis esset amantissimus, & quoniam res tandem evasura esset, non obscure animo prævideret: tamen & rebus ipsis, & voce ac literis publicè testatus est, nunquam se defuturum causæ Religionis, quantumvis ea & Imperatoris, & Pontificis, & plærorumque Orbis Europæi Regum ac Principum odiis, infinitisq; periculis esset exposita. Hoc planè divino afflatus Spiritu, nunquam B. LUTHERO, Imperialibus licet ac Papalibus bullis proscripto, consilio & auxilio defuit: sed, post DEUM, primum ac præcipuum sese patronum, ipsi, & tenellæ adhuc Ecclesiæ Orthodoxæ præstitit. Huic ipsi Principi, pro immensâ sua bonitate DEUS, eam mentem sapientiamq; concessit, ut *Academiam hanc Witebergensem*, bono Ecclesiæ ac universi orbis Christiani, primus aperiret, legibus muniret, privilegiis ornaret, sustentaret, defenderet.

Quis dignè prædicare queat fratris JOHANNIS Electoris constantiam animiq; magnitudinem, qui velut antesignanus quidam, omnium primus, Comitia illa Augustana anni 30. supra sesquimillesimum adiit; cum pars adversa sibi certò persuasisset, tantum animi nunquam ipsi futurum, ut Religionis innovatæ causâ discrimen adiret, & LUTHERI, qui criminis læsæ Majestatis & Cæsareæ & Pontificiæ reus perageretur, patrocinium susciperet. Sed nihil horum moratus, heroico planè Spiritu, fretus & divino præsidio, & causæ bonitate, Comitia adiit, fidei suæ rationem liberè animoq; imperterrito exposuit: suæq; Confessionis exemplū, Latinâ, Gallicâ, & Germanicâ lingua scriptum Cæsari exhibuit, cum religiosâ attestatione, se ne latum quidem unguem ab ea discessurum, quicquid eveniat: ô cedro



DUCE SAXONIAE.

— ô cedro vox incidenda! quid autem  
Cedro? Cælo ipsi. Qui transis cunque sepulchrum,  
Hosq; ex ære vides, atque hos è marmore vultus;  
Dic tecum: Heic viva est animi constantis imago.

Taubm. in  
carm. A-  
cad. secu-  
lari.

Quis porro oratione celebrare fatis queat, HENRICI  
Ducis Saxoniae incredibilem pro asserenda repurgatae  
doctrinae Evangelicae sinceritate industriam, aeternam me-  
moriã dignam? Accidit, ut anno 39. supra fessuimille-  
simum, per legatos ipsi significaretur, Testamento fra-  
tris GEORGII Ducis Saxoniae, animam tum agentis,  
ipsum hæredem nominatum institutumq; esse totius  
Misniae, reliquarumq; provinciarum, ac ingentis the-  
sauri, hac tamen lege & conditione, ut nuntium remit-  
teret Lutheranismi, & ad Pontificiorum castra rediret.  
Quid optimus Princeps HENRICUS? parvã interpo-  
sitã morã, *Non tanti se facere respondit ullum in his terris  
Principatum, ut Evangelicae doctrinae abnegatione, eum sibi  
unquam redimendum esse censeat: seq; jam eum sustinere  
tentationis paroxysmum, quem DOMINVS JESVS Re-  
demtor & Salvator suus olim superaverit, cum Diabolus re-  
gna Mundi huius, eorumq; gloria universam ipsi promitteret,  
dicens: Haec omnia tibi dabo, si prostratus adoraveris me.*

Quis encomia percensere saltem queat JOHANNIS  
FRIDERICI Electoris, qui à Confessione ea, quam  
Augusta & Pater & patruus obtulerant, nullis minis de-  
terreri, nullis periculis dimoveri potuit, quin eam po-  
tius sanguine etiam suo obsignare non dubitaverit: ut  
verè Poëta noster:

*Gemmarum radiis stellata monilia reges  
Exornare solent. tua, JAN-FRIDERICE cicatrix,  
Quam geris adversã, Fidei pro dogmate malã,*



ORATIO DE AUGUSTO

*Te decorat plus quàm baccata monilia regum,  
Si quid in hoc esset Lysippi aut Mentoris ungue.*

*Hæc tumulo ipsius legerent insculpta nepotes:*

*HEIC JAN-FRIDRICUS situs ille est; martyr*

*JESU,*

*Dux afflictorum: Constantis gloria palme:*

*Spectamen fidei: Christiana sortis imago.*

Quis dignis laudibus evehere possit Achilleam illam MAURITII, Germanicæ virtutis fortitudinem, ac Spiritum planè heroicum? Hic enim est is, qui post obitum patris HENRICI, mirabili celeritate impium illud Tridentinum Concilium disturbavit: qui durum servitutis jugum, quod genti Germanorum & Romanensium consiliis & insidiis jam imminebat, fortiter excussit: qui sacram illam Religionis pacem, quæ antehac nullis obtineri precibus poterat, sua potissimum auctoritate obtinuit, effecitq; ut constiterit hætenus pax in Imperio, & tranquillitas publica: qui Academiam hanc nostram bello sacro dissipatam disjectamq; secundissimis auspiciis in statum pristinum restituit: qui denique in certissimum sui erga Religionem, bonasq; literas affectus indicium, tres illos ludos illustres, harum certè provinciarum κειμήλια preciosissima, Misnensem, portensem, Mersburgensem, qui jam Grimensis est, magno Ecclesiæ commodo aperuit & fundavit.

Quis AUGUSTI Electoris, seculi nostri JOSIÆ religiosissimi incredibilem pro asserenda doctrinæ celestis puritate zelum, non dico verbis satis dignè amplificare, sed cogitando saltem assequi valeat? Hic est, qui Academiam nostram luculentissimis commodis atque ornamentis locupletavit: Hic intestinis corruptelis, dis-

fidiis,



Adiis, contentionibus diffluentem Ecclesiam Evangelicam coadunavit, dissidentem univit, disjunctam copulavit, dispersam collegit, atque id omnino, divino excitatus Spiritu effecit, ut pacatiorem hominum memoriâ, magisq; florentem Ecclesiam, nunquam nostrâ quidem ætate habuerimus: Hic denique pulsus profligatisque lupis Calvinianis, ovile DOMINI vastantibus, curâ ingenti, impensis maximis, labore incredibili, CONCORDIÆ illius aureo constituto trophæo, tanto seculum hoc nostrum affecit beneficio, ut majori nemo quisquam potuerit.

— *Salve Dux augustissime: Salve.*

*Nil non augusti tam Augusto Principe gestum est.*

*Sed Carthago mihi es: de qua siluisse putatur*

*Laus major, quàm pauca loqui. quid nî ergo silerem?*

Quis CHRISTIANI I. Electoris, patris AUGUSTI nostri, heroicam magnificentiam, seriumq; Religionis purioris asserendæ studium, laudibus æquare possit unquam? Etsi enim fex Sacramentaria, Optimi hujus Principis facilitate, ad dogmatis sui incrustationem improbè est abusa: ipse tamen nihil operæ, nihil studio, nihil ardori omni fecit reliquum, quàm ut Lutherana sinceritas sarta - tecta assereretur. Quem pietatis zelum, deprehensâ tandem præcipuorum suorum aulicorum perfidiâ, modis omnibus prælustrem effecturus fuisset, si per fati acerbicatem licuisset.

Sed, quis FRIDERICI WILHELMI Proelectoris Saxonix, veri illius, nostri seculi, Hiskix laudatissimum in repurgando sacrosancto purioris Religionis Palladio, studium & affectum unquam justâ vel oratione, vel Carmine, dignè explicare possit? Hic enim est,



ORATIO DE AUGUSTO

qui ex inclyto hoc Electoratu Saxonico, pulsus ejectisque; seditiosis quibusdam turbatoribus, in Religionem fidemque; subditorum, quorum corruptam ex parte sinceritatem esse, suspicio haud levis fuerat, per idoneos Censores inquisitionem fieri, errorum lolia eradicari, seductos informari, dissentientes institui, præfractos & contumaces coerceri curavit: pristinoque; suo nitore & integritati Ecclesiam istarum provinciarum, cum immortalis nominis sui gloria, & piorum omnium applausu, frementibus ac freudentibus licet lapis Calvinianis, restituit. Hic est, qui Academiae sese nostrae Patrem magis, quam Patronum exhibuit: ut rectè poëta rursus noster:

*Crede mihi, ô Princeps: tum demum obliviam sumet  
Hæc Witeberga tui; cum sic mutaverit axem  
Faderibus Natura novis: ut flumine verso  
Saxonas hos Mænus, sed Francos irriget Albis:  
Eurus ab occasu, Zephyrusque; feratur ab ortu.*

Quis CHRISTIANI II. Electoris, fratris, AUGUSTI nostri, avitum paternumque; circa Religionem zelum, accuratâ Oratione commodè complecti aut illustrare queat? Defuncti quidem hoc penso, ante quinquennium sumus, cum justa parentalia Patri patriæ desideratissimo tum persolveremus: non eo quidem orationis splendore atque; gravitate, quâ dignum æquumque; fuerat: sed quam & mœroris acerbitas, & ingenii tenuitas tum permiserat. Certè laudatissimi huius Electoris nunquam mentem animumque; meum subit recordatio, quin in memoriam simul veniat JOVIANUS Imperator, qui eo potissimum nomine à Theodoreto celebratur, quod post tragicum Juliani Apostatae interitum ab exercitu Romæ

Anno C.  
363. die  
17. Julij



Romano Imperator Augustus salutatus, tantoperè ab-  
 horrerit, ut non priùs dignitatem oblatam Imperato-  
 riam admitteret, quàm Milites audivisset omnes uno o-  
 re clamantes: *Nos Christiani sumus, & IESVM CHRI-  
 STVM Dominum nostrum veneramur: pro CHRISTO &  
 Evangelio eius arma geremus.* Eodem planè modo, CHRI-  
 STIANUS etiam Elector II. re & nomine talis, haud prius  
 Elector salutari, vel certè Electoralem eminentiã citiùs  
 haud capessere inq; subditos exercere voluit, quàm Cõ-  
 siliariis, & ministris omnibus, tum Ecclesiasticis tum Po-  
 liticis, Sacrosancto Juramenti foedere, ad Lutheranam  
 puritatem religionemq; libro CONCORDIÆ compre-  
 hensam, candidè ac sincerè asserendam adstrictis, audi-  
 visset omnes clamantes: *Juravimus in nomine DOMINI  
 DE I nostri, quòd à Calviniano, Pontificio, omniq; heretico  
 fermento purgati alieniq;, pro asserenda gloria & Majesta-  
 te IESV CHRISTI Salvatoris nostri, constanter & sin-  
 cerè pugnaturi simus.*

Quis tandem Serenissimi Principis ac Domini Do-  
 mini JOHANNIS GEORGII, Ducis Saxoniae, Juliae,  
 Cliviae, Montium &c. S. Rom. Imperii Archimarschal-  
 li & Electoris &c. Domini nostri Clementissimi, & plu-  
 rima & præclarissima, in Ecclesiam, Religionem, Acade-  
 miam, Remq; literariã universam merita unius horulae,  
 quid dico horulae, imò plurimorũ dierũ curriculo, per-  
 censere saltem numerando, nõ dico oratione illustrare  
 valeat? Ignoscãt potiùs, ignoscãt mihi, Sanctissimi bea-  
 tissimiq; piè defunctorũ Electorum ac Principũ Saxonie  
 manes: ignoscãt mihi Elector Serenissimus, jam per Dei  
 Gratiam, ad clavũ Imperii laudabiliter sedens: ignoscãt  
 inquam singuli & universi, quòd divina ipsorũ præconia,  
 mentione



mentionem tam brevi, tam tenui, tam jejuna perstringere ausus fui. Detur Tullius aliquis, detur Demosthenes vel Homerus aliquis, qui tantorum Heroum laudes & virtutes, integra quadam Iliade dignè amplifcet & exornet. Meæ hoc non est infirmitatis, imò nec præsentis instituti. In hoc autem diverticulum me deduxit partim Ducis AUGUSTI, cui parentare constituimus, Natalium splendor: partim verò miseranda illa calamitas, quâ prohdolor, nobilissima quæque regna, florentissimi Principatus, splendidissimæ dynastiæ, hodiè pressæ, ac tantum non oppressæ, tristissimam purioris Religionis jacturam patiuntur, & ruinas planè fatales experiri necesse habent. Cur ergo inclyto Electoratu Saxonico, de incomparabili isto Orthodoxæ fidei thesauro, & κειμηλίω longè omnium preciosissimo hac oblatâ occasione, ex animo non gratuler? Cur non piâ veneratione exclamem? *O domum DEO dicatam! ô gentem pietati sacratam! O familiam Religioni natam! Bene tibi sit ex hoc nunc, & usque in secula.*

Sed ad AUGUSTUM nostrum redeo, qui CHRISTIANO I. Electore, Heroe illo magnanimo, Patre: & SOPHIA Duce Brandeburgica, matre: die 7. Septemb: anno 89. supra sesquimillesimum, hanc in lucem editus, in ipsa statim pueritia, ex singulari indolis generosissimæ bonitate ac præstantia, spem futuræ niessis, in ipsa quod ajunt, herba, bonis omnibus concitavit. Convulsit eam quidem non nihil, immaturus Parentis religiosissimi obitus, qui in annum ætatis AUGUSTI nostri secundum incidens, laudabiles, tenellæ licet adhuc indolis conatus interturbare, imò evertere planè poterat, nisi

*Christia-  
nus I. Ele-  
tor obiit:  
VIII. Cal.  
Octobr.  
A.C. 1591.*



nisi miranda divinæ providentiæ dispositio, viam salutis invenisset longè saluberrimam exoptatissimamq;

Extat apud Platonem non injusta *Cyri* Persarum regis laudatissimi reprehensio, quòd cum ipse optimè educatus, & à teneris, quod ajunt, unguiculis, ad virtutum optimarum, tantoq; Principe dignarum exercitia egregiè esset assuefactus; filii tamen *Cambysis* rectè educandi non eam rationem habuisset, quam oportuerat. Quæ sanè negligentia, non tantum toti Persarum imperio: sed etiam familiæ *Cyri* (citò extincta stirpe illius mascula) pessimè cessit: quin ipsi quoque *Cambysi* dedecori exitioq; fuit, qui triste factus est exemplum tritæ illius *Parcæmiæ*: *Heraum filij noxæ*. Nulli enim, ut rectè idem Philosophus monet, *nulli inquam rei major adhibenda est diligentia, quàm Principum Heroumq; filius rectè instituendis, qui sint aliquando futuri Columnæ, præsidia, & honestamenta, tum familie Illustrissimæ, tum subditorum.*

Cæterùm reprehensioni huic loci nihil relictum fuit in inclyto nostro Principe AUGUSTO. Nam tum Parentis utriusque sollicitudo plusquàm paterna: tum Magistrorum & Præceptorum cura atque inspectio, nihil quicquam in tenerâ ipsius formandâ ætate, desiderari passæ fuerunt.

Cum primis autem, Beatissimo Patre jam fati functo, pientissimæ matris sollicitudo enixius advigilavit, & gemini Parentis in se curâ susceptâ, nihil prius aut antiquius habuit, quàm ut è medio removerentur universa, quæ tenerrimum nostri Principis, fratrumque reliquorum animum, à præfixo fideli virtutum, studiorumque tramite, ad errorum vitiorumque devia,

C

avo-



ORATIO DE AUGUSTO

avocare poterant. Accidit etiam singulari divinæ providentiæ nutu & arbitrio, ut Tutor ac Dux vitæ fideiq; longè fidelissimus Principi nostro, fratribusq; datus sit, Christianissimus Princeps ac Dominus, Dominus FRI-  
 DERICUS WILHELMUS, Dux Saxoniae augustæ recordationis Princeps. Hic enim, sic suadente Serenissima D. Matre, præfectos, Ephoros, studiorum morumq; informatores AUGUSTO nostro dedit verè Orthodoxos: per illustrem Generosissimumq; Dominum, D. JO-  
 ACHIMUM ANDREAM SCHLIKIUM, Comitem à Passaun & Weissenkirchen, &c. Nobilissimos maximeq; strenuos; Dom. BERNHARDUM à POLNITZ &c. jam Cancellarium Electoralem meritissimum: Dom. JO-  
 ACHIMUM à DOLAVV, Consiliarium aulicum: Dom. VITUM THEODORICUM ab Oubernitz, τὸν νῦν ἐν ἀγίοις: Magnificum item Amplissimumq; virum, Dn. D. SIGISMUNDUM ROLINGIUM, Consiliarium Electoralem: & alios, quorum circa Religionem Lutheranam candor & integritas erat perspectissima. Istorum certè omnium pietas, virtus & industria, haud minori beatissimo nostro Principi fuit præsidio, quàm cum postmodum annum ætatis agens duodecimum, anno nimirum Christi 1601. die 23. mensis Aprilis curâ & autoritate Electoris CHRISTIANI II. fratris, ad Witebergensem hanc missus Academiam, & in Pietatis, & Politices historiarumque studio, profectus fecit laudabiles, tantoq; principe dignos: præfecto & Præceptoribus, hac in parte usus, eo, quem modò nominavimus VITO THEODORICO, ab Oubernitz: Magnifico item Amplissimoq; viro, Domino LUDOVICO WILHELMO MOSERO, jam Sereniss: Elect. Saxoniae à secretis intimis: & Consultissimo viro,  
 D. Do-



DUCE SAXONIÆ.

D. Doctore WOLFFGANGO HIRSBACHIO Jcto, Collega nostro honorando.

Hic silentio involvere nec possum, nec fortè etiam debeo, quòd Princeps Optimus, Rectoris Magnificentissimi hac in Academia munere, ipsis Calendis Maij, eiusdem anni 1601. Clementissimè in se suscepto, per quinquennium integrum, tantâ fide, prudentia, ac sollicitudine Bonum & incrementum Academiae Studiorumq; omnium, curavit, exornavit, asseruit, ut maiore vix quisquam potuerit. Illud verò memoriâ non indignum, quòd in Imperio hoc Scholastico constitutus, Studiosæ juventutis crebrâ exorbitatione motus, satis se demirari non posse aliquoties asseruit, in Musarum castris, hoc est, in ipsa pietatis, humanitatis, virtutum artiumq; officinâ, talem exerceri petulantiam, quæ nescio quàm barbariem, & feritatem Cyclopicam respiciat. Statuit nimirum laudatissimus Princeps, & rectissimè statuit, culturam bonarum artium, & vitæ morumque conscelerationem simul stare non posse:

*Scilicet ingenium placitâ molliitur ab arte,*

*Et studio mores convenienter eunt.*

Erubescite Vos petulantiores, erubescite, & si quidem fideliter didicistis artes, ad tanti Principis iudicium, omni abjectâ morum feritate atque barbarie, per mollitiem eorundem vos componite.

Singulari autem DEI bonitate in id tempus incidit Rectoratus Principis nostri, quo Academiae huius Natalis Centesimus à primo illuxerat, publicâ & solenni festivitate celebrandus. Hic sanè (secundum Deum, & Electorem Saxoniae CHRISTIANUM II. sanctæ recordationis Principem) sub AUGUSTI Principis, Rectoris



ORATIO DE AUGUSTO

ctoris tūm nostri Magnificentissimi auspiciis, ductu & munificentia, Secularis hæc, & Jubilæa festivitas potissimum cepta, acta & peracta fuit: sic immortalitatis trophæo erecto longè luculentissimo. Nullum enim recurret posthac, si modò ullum recurret seculum, quo non Tuam AUGUSTE pietatem, studium & industriam in celebrando hoc Jubilæo Evangelico abundè declaratam, dignis laudibus omnis evehet posteritas. Sed ad reliqua mea properat oratio.

An. 1606.

Sic ergo AUGUSTUS Princeps exacto apud nos summa cum laude & dignitate integro quinquennio, & quod excurrit, Dresdam reversus, illud maximè pensi habuit, ut gubernandæ Reipub. formam, Justitiæ regulam, justæ moderationis in regendis aliquando subditis modum addisceret, unde suo etiam loco, universæ Patriæ prodesse posset. Et profectò eventus optatis præclarissimè respondit. Nam biennio post, anno nimirum supra millesimum sexcentimum octavo die 21. Julij, Episcopatus Naumbergensis administratione, felicibus planè auspiciis susceptâ, in id dedit operam sedulò, ut ad illius salutem atque commodum, omnia sua studia, consilia, actiones conferret.

Hanc ad eminentiam evectus Princeps Optimus, de ineundo matrimonio consilia capessit, & anno duodecimo supra millesimum sexcentimum, ipsis Calendis Januarii sic providente Deo, & curante Sereniss: D. matre; & fratre, Electore CHRISTIANO, jam beatissimo; fidem Conjugalem dedit Illustrissimæ Principi ac Dominae, Dominae ELISABETHÆ, Duci Brunsvicensi & Lunæburgensi; HENRICI JULII Ducis Magnanimi ac Sapientissimi Filia. Et profectò felix omninò, jucundum



DUCE SAXONIÆ.

dum & pacatum, sed ad quinquennium non planè integrum, hoc fuit Conjugium. O fallaces hominum spes! ô lubrica humanæ vitæ curricula! Quin potius, ô cæcam stolidissimorum hominum insaniam, qui in apertissimo isto humanæ fragilitatis theatro, ita vel cæcutiunt, vel insaniunt, ut ex ipsâ incertitudine, de vera hominum felicitate iudicium ferre ausint. Alia sunt & longè majora, quæ nominis immortalitatem, vitæ in terris hisce peractæ felicitatem, rerumq; gestarum gloriam Principi nostro conciliare possunt. Quæ qualia sint, jam ex parte contemplati sumus, & uberius contemplari libet. Rectè autem alicubi Chrysostomus. *Ille inquit verè clarus, ille nobilis & illustris, ille familiae suæ celsitudinem integram asserit: in cuius corde fides & religio, in verbis humanitas; in consiliis prudentia, in ferendis sententiis justitia, in factis gratia resulget.*

De Religione & pietate AUGUSTI nostri, nemo opinor dubitaverit unquam, cui modò perspectum sit, quàm præclara utriusque documenta ediderit eo quinquennio, quo tanquam Nauclerus sive Rector Magnificentissimus, ad clavum Reipubl. nostræ literariæ sedit. Nostis Auditores quàm verè & sincerè de Religione nostra senserit semper: nostis, quātum à Calvinismo, aliisq; erroribus abhorruerit: nostis quanta pietate ac devotione Sacris participarit: quanto ardore studia Theologica tractarit: quanto operè sacris colloquiis delectatus; & quod caput ac summa rei est, quantâ contentione Spiritus vota precesq; ad DEUM, non tam pro suâ, quàm Ecclesiæ ac patriæ salute, conceperit fuderitq;.

C 3 Neque



ORATIO DE AUGUSTO

Neque de hoc pietatis fervore, ipsum postmodum, vel tantillum remisisse, testabuntur illi, qui ipsi à latere & consiliis semper fuerunt. Hoc certè extra omnem dubitationis aleam est positum, nihil ipsius Celsitudinem, in votis optatisq; habuisse magis, quàm ut pura Religio in templis, pietas in Scholis, justitia in foro, publicà denique honestas & pax aurea, domi forisq; vigeret, floret, aufereret. Quæ causa est, quòd celsitudo ipsius ægerrimè tulit, si quando ex aliorum relatu intellexit, Sacrosanctum illud Religionis depositum, vel negligentius tractari, vel petulantiùs corrumpi, vel vitæ morumq; conscleratione foediùs conspurcari, vel in gratiam aliorum, sive externorum commodorum causà, quasi cum ludas tesseris, jam cum Pontificià, jam cum Calvinianà abominatione & impietate permutari. Statuit nimirù, & piè statuit optimus Princeps, impia esse cõsilia, quæ cum Religionis jactura & inclinatione, pro ampliãdis possessionibus, pro acquirendis novis dominiis & principatibus, pro asserendis juribus ac privilegiis jam pridem antiquatis, quovis modo sæpiùs iniri tractariq; consueverunt. Possunt fortassis ejusmodi consilia, defectiones, collusiones, confæderationes cum hostibus veritatis, terrorem aliquem incutere aliis: sed prudenter admodum, cum Romanæ historiæ Scriptore *Livio*, in eam descendit sententiam AUGUSTUS noster, ut statueret; *Consilia callida & audacia primã quidem specie esse lata: sed tractatu dura; eventu tandem tristia:* Et VERITATEM nunquam oppressum iri, quin eam potiùs calliditatem hostium omnem, etiam sine vi & armis elisuram. Et profectò vel ipsa experientia hæctenus, AUGUSTI principis iudicium ex asse confirmavit, ut cum Religione ita luden-



ludentes, tandem & Religionem, & Regionem & Felicitatem omnem perdiderint: Illi verò qui causæ bonitate freti, & Deo, & Magistratui summo fidem illibatam probarunt, victores evaserint, Ubi illud planè usu venit, quod in Natura ventis diametraliter oppositis accidere consuevit. Quemadmodum enim ventus Aquilonaris primo flatu vehementior esse, quando verò paulisper desæviit, lenius spirare solet: Contra verò Auster initiò lenior, sed sensim vehementior: sic qui *funibus impietatis*, ut Scriptura loquitur, *sunt colligati*, & cum Esavo Religionis sacrum pro lentium edulio vendere non dubitant, initiò magno impetu feruntur, & horrendum stridentes, tanquam Draconis caudam, ventos laterales, secum trahunt, & terram ipsam de loco suo movere satagunt: sed mox ventus in ventum abit, omnisq; turbo ad adamantinam Veritatis rupem illisus resilit, vires omnes amittit, dissipatur, & in fumum evanescit. Vice versa Auster ille VERITATIS, instar lenis ac salubris auræ, initiò leniter fertur & sonat, sedandæq; tempestati obortæ modum statuere conatur: sed stridentibus ac sævientibus ventis contrariis, mox ipse quoque vires acquirit eundo, prosternit omnia adversantia, & tandem victrici manu vexillum magis magisque extollit, ut ad illud pij omnes, numero etiam pauciores, potentiâ inferiores, autoritate abjectiores victores appareant, lætumq; Pæana cum júbilo & exultatione canant altissimo. *Silete ergo & vacate DOMINO DEO nostro, quotquot ipsum verè diligitis, & videbitis mirabilia ejus. Fremat interim orbis & orbis: Deus refugium nostrum, Protector noster Deus Jacob.* Neque enim fallit vel fallere potest illud *ἔργον*, imò *ἰσόθεν* proditum oraculum:

ἔως



ὡς θανάτῳ ἀγωνισαὶ περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ κύριος ὁ θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σου: Usque ad mortem certa pro Veritate, & DOMINUS DEUS pugnabit pro te.

Sed ad ut AUGUSTUM nostrum redeam, vel unus iste laudatissimus erga puriorem Religionem affectus, internam animi pietatem, & reliquas virtutes, Principe Christiano dignas, luculenter testari potest: quippe qui neque in animum Epicureismo deditum; neque in eum cadit, imò nec cadere potest, qui vel ἀνθρώπων ἰσχυροῦς fascino est dementatus; vel calumniis, convitiis, odiis, fannis, irrisionibus adversantium facilè frangitur. MAGNANIMITAS hinc se exerat necesse est, quæ nec metu terretur; nec potentiâ mutatur, nec extollitur prosperis, nec tristibus mergitur, ut Ambrosius loquitur.

Ex hac scaturigine profluxit etiam singularis illa, erga Serenissimam D. Matrem pietas, quam instar Numinis semper coluit: observantia illa erga Electores fratres, quos non impensè modò dilexit: sed & tanquam patres veneratus est, & vel hoc pacto, quanti faceret Septemviralem præminentiam, luculenter ostendit: devotio denique illa humilima erga Majestatem Cæsaream; Cuius attestandæ gratiâ, Symboli loco uti consuevit illo oraculo Apostolico: TIME DEUM; HONORA CÆSAREM.

Ex hac etiam scaturigine promanavit Civilis illa PRUDENTIA, quæ Consilia non quævis avidè & incautè arripit, sed examinat: vota non numerat, sed ponderat: neque stolidâ quadam facilitate ad falsa prolabitur, sed assensum suspendit: inq; dubiis & intricatis non temerè quicquam statuit, sed suspensam tenet sententiam: & secundum illud Seneca, presentia ac probe perspe-

cta



Ita ordinat: futura ac contingentiæ prævidet: præterita recordatur: sed ita, ut quemadmodum cicatrix admonet cavendum esse vulnus: ita memoria præteritorum casuum ac malorum reddat cautiore.

Habetis Auditores duas illas Virtutum omnium Duces & reginas, Religionem & Prudentiam beatissimi nostri Principis AUGUSTI: unde de reliquis universis facile fieri potest iudicium: si quidẽ verum, quod B. Hieronymus alicubi prodidit, *Omnes virtutes ita indiviso nexu invicem coherere, ut qui unã caruerit, omnibus careat; qui unam verè possideat, omnes habeat.* Neque hinc disputamus an summo, medio, vel infimo gradu, virtutes istæ in hominem mortalem cadere possint! Rectè quidem Gregorius Magnus, *Quo perfectiores inquit sunt virtutes singulae in homine, eò sibi sunt conjunctiores: neque disjunctæ, unquam perfectæ esse possunt: quia nec prudentia vera est, quæ justa, & temperans, & fortis non est: nec justitia perfectæ, quæ prudens, temperans, & fortis non est: nec fortitudo denique integræ, quæ fortis, prudens & temperans non est.* Sed quis talem nobis præstabit virum, aut principem perfectum omnibusque numeris absolutum. Hunc ad gradum ne quidem SALOMON ipse, Regum omnium, quos Sol hic adspexit, Sapientissimus, adspirare potuit. Stolidum proinde fuerit eum perfectionis gradum in Homine requirere, qui in Mortalem neminem cadere unquam potest. Vera fidelium perfectio est, ad majorem subinde tendere perfectionem, suamq; infirmitatem agnoscere.

*Nam vitis nemo sine nascitur: Optimus ille*

*Qui minimis urgetur.*

Sed ut de reliquis etiam Virtutibus, Viro principe dignis,

D

Hier. in  
epist.

Gregor. in  
Moral.



gnis, Pauca dicamus, JUSTITIÆ certè studium in AUGUSTO nostro laudatissimo nunquam desideratum fuisse, testantur Provinciales, quibus præfuit. Hi enim parentem magis, quàm judicem severum: arbitrum magis quàm Dictatorem: constantem magis juris æquique disceptatorem, quàm rigidum exactorem, amarunt viventem, lugent ac deplorant jam mortuum. Quod si ergo, judice B. Ambrosio, *Justitia est, quæ nihil alienum vendicat, quæ cui libet, quod suum est, tribuit: quæ communem servat æquitatem, quæ neminem damno afficit, nec aliquid dolosè agit.* certè quin AUGUSTO nostro encomium Justitiæ luculentum adscribamus, nihil prohibet. Neque Gentilium Philosophia hac in parte suum nobis negabit calculum. *Quisquis enim, inquit Seneca, Justitiam sectari desideras, primum DEVM time & ama, ut ameris à DEO: Amabis autem Deum, si in hoc illum imitaberis, ut velis omnibus prodesse, nulli nocere: & tunc te virum iustum appellabunt omnes, sequentur, venerabuntur, diligent.*

Senec. 4.  
de virtut.

Sed neque FORTITUDINIS encomium piè beateq; defuncto nostro Principi ullo jure negabimus. Etsi enim bella nunquam secutus, neque ex athleticis pugnis atque exercitiis gloriam magnam quærere studuit: verè tamen de ipso dici potest, quod Hieronymus tanquam in ænigmate protulisse videtur: *Fortitudo Corporis est imbecillitas anime: & rursus, imbecillitas Corporis est fortitudo anime.* Infirmo quidem corpore præditus erat Princeps optimus: sed fortis ipsi animus, qui, ut cum Gregorio loquar, *tantò præclariùs ad fortitudinem*



in diem profecisse putandus est, quanto magis carnem vicit,  
mundi huius illecebris nuncium remisit, virtutibus coru-  
scavit, Spiritum roboravit, terrena despexit, caelestia appe-  
tiit.

De TEMPERANTIA nostri Principis, mode-  
ratrice illa omnium commotionum animi, quid dictu-  
rus sim, avidè fortassis expectatis Auditores! Ego verò  
si vulgi iudicium sequi vellem, jure optimo à Vobis ta-  
lem mihi dari & monstrari aulam peterem, quæ omni  
planè luxu & excessu careret: Nostis illud Plinii: *Sicut*  
*Heliotropium Solis cursum sequitur, & quocunque ille se mo-*  
*vet, eodem & illud deflectit ita: αὐωτία Aulam individuo*  
*nexu comitari solet: ut Reges, Heroes & Principes etiam,*  
*fortissimi laudatissimiq;, sæpius vel uno hoc vitio macula a-*  
*liquid contrahant: exemplo PHILIPPI Regis Macedo-*  
*num fortissimi, de quo refert Diodorus Siculus, quòd*  
*victis ad Cheronæam Atheniensibus, epulo regio suos*  
*exceperit, largius biberit, & vino jam Prudentiam ob-*  
*nubilante, sertum capiti imposuerit: ipsos verò Athe-*  
*nenses vinculis constrictos in theatrum produci jusse-*  
*rit: inq; horum conspectu Choragum egerit, & saltan-*  
*do reliquis præiverit. Utinam verò cum PHILIPPO*  
*multi in eminentia sublimiore constituti, ad temulen-*  
*tia sordes abrepti, semel atque iterum moniti, ad sani-*  
*orem etiam cum eodem mentem redirent. Refert enim*  
*idem historicus, DEMADEM Atheniensium Orato-*  
*rem, licet catenis irretitum, clara voce Regem PHI-*  
*LIPPUM sic lascivientem acclamasse: Miror, Phi-*  
*lippe Rex, cum Agamemnonis personam Fortuna tibi dele-*  
*garit, Therstæ opera te facere.*

D 2 Quâ



Quâ reprehensione libera, cui mordax Veritatis acumen inerat, motus Rex, inquit ille, confestim fertum à capite detractum humi abjecit: mulierculam, cum quâ choros exercebat, irato vultu dimisit: ad regiam gravitatem, ut par erat, rediit; & quasi qui magno beneficio affectus esset, non Demadem solum, sed & captivos omnes, vinculis solutos, libertate donatos, in patriam redire iussit. O verò utinam Omnium Principum & Magnatum Aulæ, suos semper præsentés haberent Demades: neque, quos habent, studiosè sæpius removerent, quando Corybantum ludi & *κνωπελλομαχίας* sive poculorum certamina instituenda.

Verùm ut ut sit, & quale quale fatum hac in parte multas hodieque premat Aulas: non tamen illud est vel perpetuum, vel omnium Aularum proprium. Habet DEI beneficio Ecclesia Principes benè multos, quorum Aulas, pietatis, sobrietatis & Frugalitatis officinas verè appellaveris. Quæ in parte Electoralis aula Saxonica, (quod citra adulationis invidiam dixerim) multis aliis palmam omninò præripit. Certè AUGUSTUS noster, tam Naturæ generositate quàm Fratris Electoris exemplo laudatissimo motus Sobrietati maximè studuit: appetitui frena licentiùs non laxavit: sed in expetendis Voluptatibus Corporis rectam rationem secutus, honestatem & decorum à gravitate aulica non alienum ubique observavit.

*Orat. de  
obitu Va-  
lent. Tom.  
III.*

Laudat quidem Valentinianum Imp. Ambrosius, quòd malè audiens, eò quòd ludis Circensibus delectetur, quòd ferarum venationibus occupatus, publica Imperii negocia levio re tractet brachio: quòd crapulæ & cōmessationibus indulgeat: vitia hæc ita à se sit amolitus,



litus, & deinceps ne quidem solennibus Principum natalibus, aut Imperialis dignitatis gratiâ. Si vel Circenses, vel ludos alios celebraret: ut uno die omnes feras in sylvis interfici juberet: ut denique jejunia frequenter, & plerumque ipse impransus Convivium solenne suis Satrapis & Comitibus exhiberet: quò & Religionis sacris ritè vacare, & Imperatoris autoritatem commodè tueri posset. Et fortassis pro seculi illius simplicitate, hæc Carnis castigatio laudem mereri poterat. Verùm ad trutinam verbi divini, & sanioris prudentiæ appensa, excessus vitio multipliciter ea laborare apprehenditur. Quid enim? Anne tanta vis obrectationum calumniarumq; esse queat, ut propterea à ludis & recreationibus univèrsis, à Venationibus, à Conviviis & epulis lautioribus, ab aliis denique Christiano principe non indignis exercitiis Corporis & animi simpliciter abstineas, genium in omnibus defraudes, Naturæ vim manifestam inferas? Haud opinor: Vitetur modò omnis excessus & abusus recreationum istarum: & res ipsa non ampliùs in vitio erit posita. Modus autem rectè observatur tum, quando nec nimis magni sumtus in ludos profundimus: nec convivia in Bacchanalia abeunt: nec Venationes subditorum sanguine & interitu evadunt cruentæ & ominosæ: nec publica Patriæ commoda negliguntur.

His nominibus meritò celebratur AUGUSTUS noster, qui in ejusmodi ludis & recreationibus modum servavit: sumtus in eas nimios fecit nunquam: parcè denique & rarissimè illis dedit operam: ita ut non deessent, qui Avaritiæ vitium ipsi objicerent. Verùm avarus censerì non debet, Parsimoniæ qui studet, qui non quærit



aliena, quia sua servat, qui contentus est proprio, qui per oppressionem subditorum sua non amplificat: qui denique sua inconsultè & promiscuè quibusvis largiendo non profundit.

Utinam verò Medium circa *δόνν*, Liberalitatis matrem ita semper observaretur, vel observari posset, ut neque ex una parte Profusionis: ex alterà, Avaritiæ extremo participare videri possent. Qua in parte, aureis literis singulorum Principum palatiis insculpi meritò deberet Authentica illa Philosophi etiam Gentilis, Tullij, monentis, *nec ita claudendum esse erga benemeritos Liberalitatis fontem, ut benignitas nulla aperire eum possit: nec ita reserandum, ut pateat omnibus promiscuè.*

Senec. in  
Octav.

Quoad reliquam universam beatissimi AUGUSTI nostri vitam, verè affirmare possumus, ipsum, quantumvis potentiâ & Fortunæ splendore maximo prælustrem, nunquam tamen per insolentiam animum extulisse, vel ruptis virtutum, pietatis aut honestatis repagulis, quicquam elatiùs in quenquam statuisse: memorem gravis illius comminationis divinæ: *Principis superbi thronum destruit DEVS, & sedere facit humiles pro eis: Et præcepti illius Seneca:*

*Consulere patria: parcere afflictis: fera*

*Cede abstinere; tempus atque ira dare,*

*Orbi quietem, seculo pacem suo:*

*Hæc summa virtus, petitur hæc Cælum via.*

His præcelsis virtutibus aliis, quas altiùs me persequi, temporis præscripti non sinit angustia, ita sibi Princeps optimus & subditorum, & quorumvis animos voluntatesq; devinxerat, ut licet ex Constitutione Corporis



Corporis haud in multos annos ipsum superstitem futurum plurimi metuerent; precibus tamen à DEO ardentibus omnes contenderent, si benefica ipsius sic ferret voluntas, annos vitæ ipsi prorogaret in seram usque senectutem. Sed nihil in humanis firmum est, nihil diuturnum, nihil stabile. Stat sententia: *βροτοῖς ἀπασι κατ' ἑαυτὴν ὁφείλεται*: vel ut Scriptura loquitur: *Moriendum est omnibus semel*. Nec cuiquam quantumvis firmo & vegeto exploratum esse potest, quomodo sese habiturum sit corpus, non dico ad annum, sed ad vesperam. Nec refert, quot annos quis habeat, sed quod acceperit: si diutiùs vivere nequit; hæc ipsi est senectus: Quicumque ad extremum sui fati venerit, hic moritur senex. Neque hic vel generis, vel sexus, vel conditionis prærogativa virium quid obtinet: Sed

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,  
Regumq; turre.

Horat.  
Od. 4. l. 1.

Hanc ipsam implacabilem prorsus sævitiem Mors haud ita pridem, in ipso festo S. STEPHANI, Novi Testamenti Proto-martyris, inopinatò exercuit, & lugendi materiam satis uberem nobis præbuit: non ferri tantum nostris mutatis in planctum: sed & tristi malorum eventurorum relicto præsagio. Excurrebat mense superiore proximo Decembri, beatissimus Princeps noster, una cum fratre Electore, Colditium, ibi ex Venatione, vel insectatione potius aprorum, recreationis aliquid percepturus: idque lætis initio auspiciis, viribusq; satis integris. Verum paucis interjectis diebus, præcipuè circa tertiam Adventus Domini-



ORATIO DE AVGVSTO

Dominicam singularis alicuius infirmitatis sive febriculæ initia sentire cœpit, mitiora tamen quàm ut lecto affixus hædere necessum haberet. Ex Venatione autem Dresdam propriè Nativitatis Christi reversus, ingravescente paulisper virium infirmitate & lassitudine, ne fortè ex brumæ inclementia malum exasperaretur, conciones sacras per dies illos feriatos, suo in Conclavi haberi voluit: habitasq; singulari cum attentione audiit: quin ipsa adhuc feriâ secundâ mensæ pro more consueto assidens pransus est: nemine vel Medicorum, vel Aulicorum periculi quid suspicante. Sed quod Sapiens etiam ille Philosophus dixisse legitur:

Cato Major.

*Moriendum certè est, & id incertum an fortè eo ipso die:* illud suo exemplo verissimum esse Princeps noster laudatissimus comprobavit. Nam circa vesperam ejusdem Feriæ secundæ (minimè profectò secundæ) ex improvviso perpetuis lipothymis, animiq; deliquis vehementioribus obrutus, ac tandem planè oppressus, Optimus Princeps, vitæ finem instare animadvertens divino arbitrio se totum commisit, curam rerum secularium omnem abiecit: & ultimam illam cum Morte luctam animo imperterrito ingressus, semel atque iterum dulcissimis illis efficacissimisq; amuletis, *Sanguis JESU*

*CHRISTI emundat nos ab omni peccato: Oves meæ vocem meam audiunt, & ego do eis vitam æternam, & non peribunt in æternum, nec quisquam rapiet eas de manu mea: Ego sum Resurrectio & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet: his inquam & consimilibus aliis amuletis Evangelicis, mortis terroribus oppositis, tandem, præsentibus Celsissima D. Matre: Illustrissimâ Conjuge: Serenissimo Electore fratre, animam suam cum STEPHANO*

proto-





proto-Martyre CHRISTO Redemptori suo commenda-  
 davit: interq; preces & suspiria adstantium placidè ac  
 sine ulla fermè commotione circa vespertinam sextam  
 exhalavit. Sic ergo cecidit, & fato nimis præmaturo  
 cecidit AUGUSTUS Princeps Saxonix, Stirpis Electo-  
 ralis Saxonix furculus, Romani Imperii flosculus, Ec-  
 clesix ac Reipublicæ præsidium, Patriæ decus ac orna-  
 mentum. O miseram vitæ humanæ conditionem!  
 quàm citò omnia ex lætitia & voluptate ad luctum &  
 lachrymas recidunt? O inanes nostras contentiones,  
 quæ in medio vitæ spatio franguntur & corruunt: &  
 antè in ipso portu obruuntur, quàm portum conspiciere  
 potuerint.

Sed hïc audire mihi videor nonnullorum Epicuri  
 de grege porcorum voculas grunnientium: Occubuit  
 AUGUSTUS Dux Saxonix: occubuit in primo virilis  
 ætatis flore: Quid ergo? Si pietas ipsi cordi: Si Religio  
 curæ: Si Iustitia & virtutes reliquæ amanti fuerunt: Cur  
 moritur tam cito? Hæccine pietatis merces, & virtutum  
 Stipendium? Sed istorum ego voces non cathedrâ Ec-  
 clesiasticâ, sed harâ Epicurê dignas judico: neque ex fa-  
 cris eas refutandas, sed ad Gentilium Scholas, & Virgas  
 ablegandas censeo. Proditum est à Tullio ἀνεότατα,  
 Christianâ etiam theoriâ non indignum: *Pellantur istæ  
 ineptia penè aniles: ante tempus mori, miserum esse: Quod  
 verò tempus? Natura nê? At ea quidem dedit usuram vi-  
 tæ, tanquam pecunie, nullâ præstitutâ die. Quid est igitur,  
 quod querere, si repetit cum vult? eâ enim conditione accepe-  
 ras. Quæ verò ætas longa est? aut quid omnino homini lon-  
 gum? Nonne modò pueros, modò adolescentes in cursu à ter-  
 go insequens, nec opinantes assecuta est senectus?*

Cic. I.  
 Thusc.

E

Omnia



## ORATIO DE AVGVSTO

Senec. e-  
pist. 94.

*Omnia ista perinde, ut cuique data sunt, pro rata parte, aut longa; aut brevia dicuntur. Quæris quod sit amplissimum vite spacium? Usque ad sapientiam vivere: Qui ad illam pervenit, attingit non longissimum finem, sed maximum. Hæc Schola Gentilium.*

Nos Christo nomen qui dedimus, qui in Schola ipsius stipendia meremur, jam pridem illud Sapientis, verissimum esse didicimus: *Iustus morte, etiam præmaturâ præventus, est in refrigerio. Dedit ergo, ut Ambrosij verbis utar, benignissimus Pater cœlestis, beatissimo nostro Principi manus quod concupivit, æternum refrigerium: dedit domum ipsi, quam poposcit sanus, robustus, incolumis: dedit gratiam, quam ipso die mortis quæsit, quæsitam ex ore præconis verbi divini avidè audivit: auditam feliciter invenit: inventam morte obsignavit: obsignatam in infinitas seculorum æternitates, inter ineffabilia cœlorum gaudia, sine fine persequitur, sine fastidio amat, sine fatietate celebrat. O te beatum Cœli Principem! O te AUGUSTUM Paradisi Exarcham! O te Angelici chori præfulem, Quàm benè tecum actum? Jam intueris DEUM, & totam Sacrosanctam & adorandam Trinitatem, à facie ad faciem: jam inter choros Angelorum & Electorum omnium, æternum Pæana CHRISTO Redemptori canis: jam toti mundo dominaris: jam nihil concupiscendo omnia habes: jam sine avaritiæ suspicione omnes omnium divitiarum thesauros possides: hoc est: sine auro & argento omnia administras: sine successione judicas: sine metu regnas: sine morte vivis.*

Sed



Sed ò nos miseros, & jam semiperditos, si impen-  
 dentium malorum omina & præfagia, imò certissimos  
 prodromos non videmus, vel potius cæca quadam ani-  
 mi obstinatione videre nolumus. *Intrant* inquit ille  
*in thalamos, publica damna tuos.* Imò jam modò intra-  
 runt longè tristissima. Nam ut de privato luctu, qui  
 domi me satis duriter affligit, nihil prorsus dicam: cer-  
 tè non sine ingēti cordolio recordor stragis illius, quam  
 inde ab æstate proxima, truculenta Mors; imò non  
 Mors, sed justissima DEI irascentis Nemesis inter nos  
 edidit, ijs etiam ex medio nostri abreptis, quibus nec æ-  
 tas grandior, nec vires attritæ, nec studium ingratum,  
 nec labor inutilis: eo grassante morbi genere, quod  
 nec Pestilentia est proprium; nec ab eâ tamen prorsus  
 alienum: quod nec per omnia contagiosum, sed nec  
 contagio omni carens, quod denique solertissimorum  
 etiam Medicorum artem experientiamque ludificat.  
 Accedit jam solenne istud malum, ad universum Ele-  
 ctorum Saxonicum & provincias adhærentes, incle-  
 mentiore adspectu sese diffundens. Quid ergo? Quid  
 causæ calamitatum istarum putatis esse Auditores? Ah  
 quàm metuo, ut benè multi cum *Artabano* illo apud *Herod. in*  
*Herodotum*, quandam ἀναισθησίας disciplinam secuti, in *Polymn.*  
 hæc verba erumpant: μάθε, ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώ-  
 πων ἀρχαὶ, καὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων τῶν συμφορῶν: Disce,  
 quòd hominibus calamitates imperent: non contrà  
 homines calamitatibus. Verùm in Schola Christi ri-  
 tē informati, didicerunt noruntq̄; peccata & scelera  
 nostra, tot tantarumq̄; ruinarum malorumq̄; causam  
 esse certissimam. Nos & Patres, & filii & filia, & senes



& juvenes, summi, medii, infimi, singuli & universi impiè egimus, & ad iram DOMINUM provocavimus: iccirco percussit nos. Nulla ergo medicina vel salubrior vel commodior, seriâ admissorum scelerum, & deploratione, & detestatione, & emendatione, imminetibus adversitatibus opponi vel potest, vel debet. Hi gemitus, hæ lachrymæ, hæc suspiria veræ minimeq; fucata Contritionis, si luctum mæroremque nostrum temperaverint: tum demùm & gratias Principi nostro beatissimo, pro innumeris in nos collatis beneficiis condignas referemus: & debita officiorum stipendia persolvemus: & denique concitatam divini Numinis iram mitigabimus.

Cæterùm Tu Mater afflictissima, Princeps SOPHIA, Brandenburgica, quæ quinquennii non planè integri intervallo, duobus filiis, CHRISTIANO Electore & AUGUSTO, Ducibus Saxonix, pignoribus hoc mundo, imò vitâ ipsâ charioribus, es orbata: Tu vidua mœstissima Princeps ELISABETHA Brunsvicensis, quæ quadriennio non integro, brevi certè amoris nexusq; Conjugalis termino, dulcissimâ Principis mariti AUGUSTI conversatione potita es: Tu frater piè defuncti unicè superstes, JOHANNES GEORGI, Elector Serenissime: Vos inquam Cur mœrori, luctuique modum non statuitis? An non insignis illa Filii, mariti, fratris Religio fidesque dolorem mitiget? Cur doletis mortuum? Annè ad hoc nati sumus, ut hîc æternùm maneamus? Abraham, Moses, Josua, David, Salomon, Reges longè omnium & Sapientissimi & potentissimi

*Hier. in  
epit. ph.  
Bl. sille.*



rentissimi, mortui tamen: & super omnia. Filius ipse DEI mortuus est: & nos indignabimur aliquem exire de corpore, qui ideò forsitan raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus? Placuit DEO animam ipsius, propterea properavit educere eam de media iniquitate, ne longo vitæ itinere dubiis oberraret anfractibus. Lugeatur sine fine ac modo mortuus, sed ille, quem Gehenna suscepit, quem Tartarus devoravit, in cuius pœnam æternus ignis æstuat. Fleant Gentilium more, qui spem resurrectionis habere non possunt. Interfit inter CHRISTI servos, & Diaboli, Mundiq; huius cultores. Hi deplorent suos, quos in perpetuum existimant interiisse. Hi nullas habeant lacrymarum ferias, nullam tristitiæ requiem, quia nullam credunt mortuorum requiem.

Nobis verò, quibus mors non Naturæ, sed vitæ saltem istius terrenæ finis est, quoniam in melius ipsa natura reparatur, fletus lachrymasque omnes, casus mortis etiam opinione nostra præmaturus abstergat. Detestandæ sunt lachrymæ, incredulitate plenissimæ, sacrilegio similes, quæ non habent modum, quæquè ad viciniam mortis accedunt. Onus quidem, & onus grave atque acerbum imposuit nobis DEUS: sed idem DEUS, DEUS noster est, est DEUS ad salutem, est denique DEUS educens ex mortuis: DEUS laudandus in operibus universis.

Compositis ergo ad patientiam animis, ad hunc ipsum DEUM, una voce, uno Spiritu, uno affectu sic ingemiscimus: DOMINE DEUS Abraham, Isaac & Jacob, & seminis eorum justî, quàm terribilia sunt iudicia





dicia tua, ut à facie virtutis tuæ tremant universa: quàm intolerabilis ira tua super peccatores, ut omnis caro, sicut fœnum arescat, & deficiat à vultu furoris tui: Ecce DOMINE peccavimus, iniquitatem fecimus & declinavimus à præceptis tuis sanctissimis: Ideò stillavit super nos maledictio & tribulatio magna. Justus es DOMINE, & judicia tua universa in omnibus operibus tuis. Sed pœnitet nos, pœnitet nos DOMINE iniquitatis nostræ: Exaudi ergo gemitus & suspiria nostra: illumina faciem tuam super UNCTUM tuum Electorem nostrum Serenissimum: Imple omnes petitiones ejus: Exaudi illum de Cœlo sancto tuo in potentia salutari dexteræ tuæ: desiderium cordis ejus tribue ei: pone in capite eius coronam de lapide pretioso: largire ipsi longitudinem dierum: ut lætetur in virtute tua, & in salutari tuo exultet vehementer. O DOMINE exaudi, placare DOMINE, ne morêris propter te ipsum, & propter sanctum nomen tuum: neque in æternum iratus, reserva mala nobis. Non enim in nostris justitiis prosternimus preces nostras ante faciem tuam, sed in miserationibus tuis multis. Conversus ergo vivifica nos; & ostende nobis misericordiam & salutem tuam: averte mala quæ oculi nostri vident immineri plebi tuæ. Benedic nobis DOMINE, & PRINCIPI nostro, & generosissimæ soboli, ac familiæ Saxonicæ universæ, tanquam electæ hæreditati tuæ: Illumina faciem tuam super nos, & miserere nostri: Attolle vultum tuum ad nos, & largire nobis pacem: Ita eveniat, ita eveniat  
 niat



*DUCE SAXONIÆ.*

niat DOMINE JESU, Cui cum PATRE & SPI-  
RITU SANCTO fit laus, gloria, majestas,  
benedictio, & nunc, & in sempiter-  
na secula, AMEN.

D I X I.



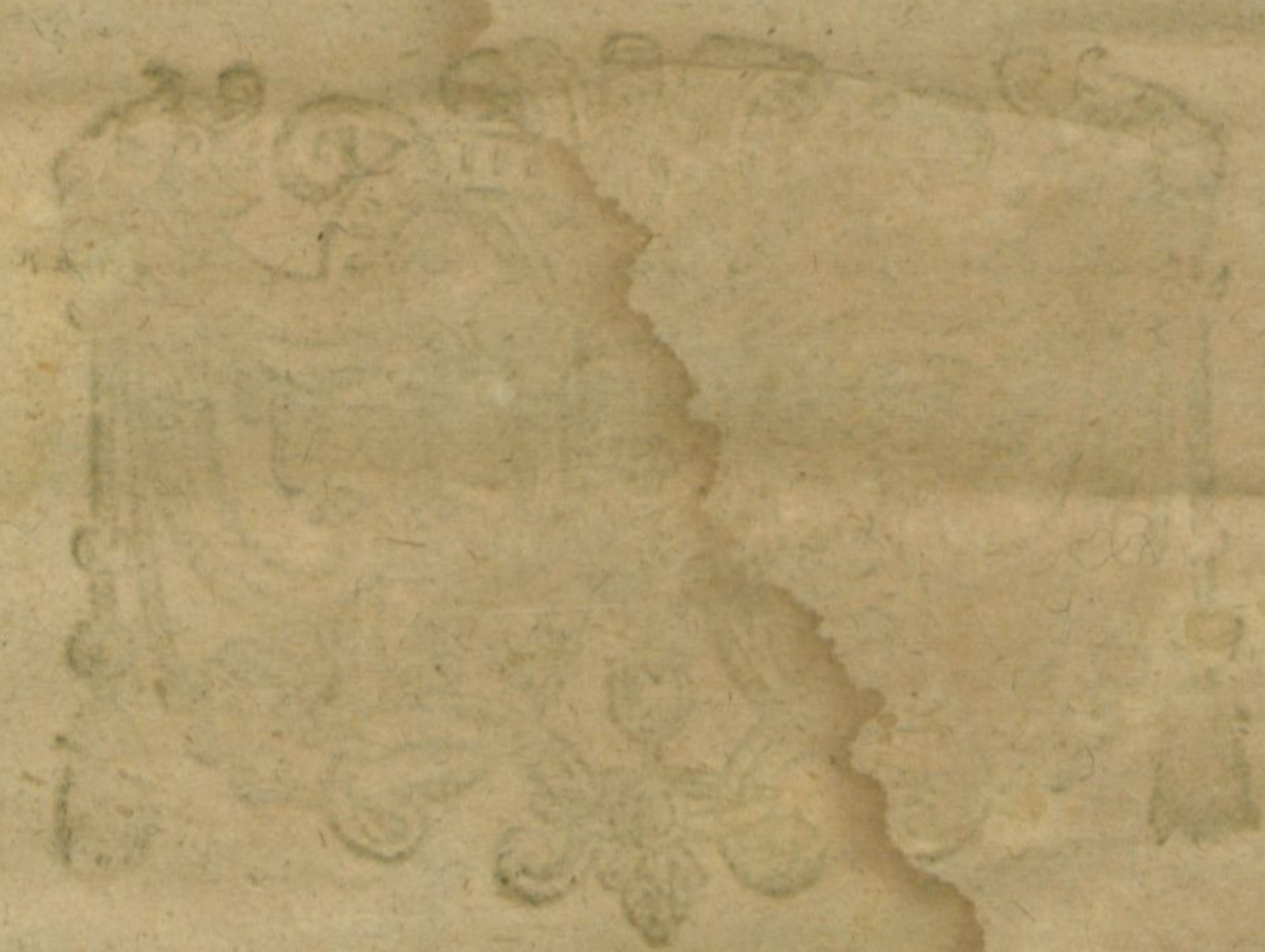
715

rfa. :  
mnis  
roris  
feci-  
Ideò  
. Ju-  
ibus  
OMI-  
uspi-  
UM  
le o-  
cto  
cor-  
le la-  
: ut  
che-  
, ne  
n no-  
ala  
imus  
oni-  
ten-  
erte  
æ.  
, &  
rfa,  
n tu-  
uum  
eve-  
niat



Printed and Published by  
RICHARD CLAY AND COMPANY, LTD.  
BUNGAY, SUFFOLK, ENGLAND.

1000  
6942  
D I X I



77c

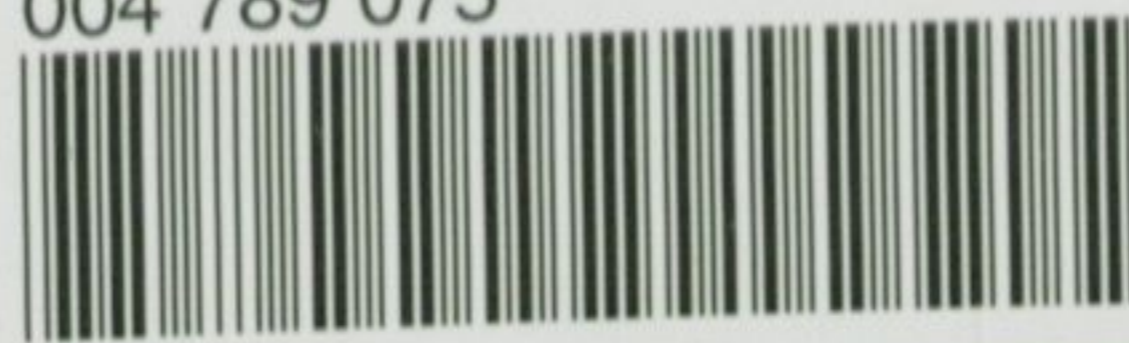




ULB Halle

3

004 789 075



VD 17









h. 27, 13.

13

LAU

ILLUSTR

DN. A

SAXONI  
MONTIUM

vii Thuringia  
Naumburger  
tis de

Die 26. Decem  
Novi Testam

Scripta  
Cum Celsitudine  
in iust

LEONH  
S. Theologi  
Coll

Excusa typis  
Helvvig

Vc  
2466



TI,  
VIÆ,  
GRA-

latus  
mi-

martyri  
i:

varia

RO,  
abl.

li

